

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Кравчук Олени Валентинівни** на тему
«Підготовка бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з
підлітками», для подання на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертаційне дослідження Кравчук О.В. присвячене надзвичайно актуальній науково-практичній проблемі підготовки майбутніх фахівців правоохоронної діяльності до ефективної соціальної взаємодії з підлітками в умовах трансформації сучасного українського суспільства, зростання соціальних ризиків, поширення девіантних форм поведінки молоді та підвищення вимог до професійної компетентності працівників правоохоронних органів.

Особливої значущості проблема набуває у контексті реформування системи правоохоронних органів, орієнтації їх діяльності на партнерську взаємодію з громадою, забезпечення безпечного освітнього середовища, профілактику правопорушень серед неповнолітніх та формування довірчих відносин між поліцією і молоддю. Соціальна взаємодія з підлітками потребує від фахівців високого рівня комунікативної культури, педагогічної компетентності, психологічної готовності та здатності до превентивної діяльності.

Актуальність дослідження зумовлена також наявністю суперечностей між:

- суспільною потребою у фахівцях правоохоронних органів, здатних до ефективної соціальної взаємодії з підлітками, та недостатньою орієнтацією освітнього процесу на формування такої готовності;
- вимогами сучасної правоохоронної практики щодо профілактики девіантної поведінки підлітків та обмеженими можливостями традиційної професійної підготовки;
- необхідністю науково обґрунтованого методичного забезпечення підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності та недостатньою розробленістю цієї проблеми в педагогічній теорії.

Дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного

університету імені Павла Тичини «Формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти в Європейському освітньому середовищі», що підтверджує його системність і наукову доцільність. Тему затверджено вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №13 від 30.01.2024 р.)

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками; розроблено й апробовано структурно-функціональну модель підготовки, яка охоплює логіко-методологічний, змістово-організаційний та діагностично-результативний блоки.

Уточнено зміст базових понять дослідження («соціальна взаємодія», «готовність бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками», «професійна підготовка», «девіантна поведінка»), що сприяє науковій систематизації термінологічного апарату.

Визначено компоненти готовності (мотиваційно-особистісний, когнітивно-компетентнісний, організаційно-діяльнісний), критерії, показники та рівні її сформованості (високий, середній, низький), що дозволяє здійснювати об'єктивну діагностику результативності підготовки.

Подальшого розвитку набули підходи до вдосконалення змісту, форм, методів і технологій професійної підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності з орієнтацією на соціально-педагогічну взаємодію з підлітками.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота Кравчук Олени Валентинівни відзначається достатнім обсягом науково обґрунтованого матеріалу та логічною побудовою, що забезпечує повне і всебічне розкриття обраної проблематики. Робота складається з трьох змістовно взаємопов'язаних розділів, у межах яких висвітлено теоретико-методологічні засади, методичні підходи та результати експериментальної перевірки ефективності процесу підготовки бакалаврів правоохоронної

діяльності до соціальної взаємодії з підлітками, а також обґрунтовано педагогічні умови та модель її реалізації.

Зміст дисертації відзначається логічною структурованістю, методологічною виваженістю та належним рівнем теоретичного й емпіричного опрацювання проблеми. Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження узгоджені між собою та відповідають темі роботи.

Методи дослідження є адекватними поставленим завданням і забезпечують достовірність отриманих результатів. Експериментальна робота охоплює значну вибірку респондентів, застосовано сучасні методи статистичної обробки даних.

У результаті проведеного дослідження дисертанткою:

1. Проаналізовано ступінь розробленості проблеми підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками, розкрити термінологічне поле дослідження.

2. Визначено компоненти, критерії, показники та рівні готовності бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками.

3. Здійснено діагностику формування готовності бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками.

4. Розроблено й апробовано модель підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками.

5. Обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками.

Сформульовані Кравчук Оленою Валентинівною наукові положення, висновки та практичні рекомендації відзначаються ґрунтовністю, аргументованістю та науковою виваженістю. Аналіз змісту дисертаційної роботи засвідчує досягнення поставленої мети дослідження та повне розв'язання визначених завдань. Узагальнюючі висновки є логічно побудованими, змістовними й переконливими за характером викладу.

Достовірність отриманих результатів забезпечується належною теоретико-методологічною обґрунтованістю вихідних положень, використанням

комплексу адекватних наукових методів, коректною статистичною обробкою експериментальних даних, а також апробацією та впровадженням результатів дослідження у практику професійної підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності в закладах вищої освіти.

Практичне значення дисертаційного дослідження. Дисертаційне дослідження Кравчук Олени Валентинівни характеризується наявністю нових науково обґрунтованих положень, які вперше виносяться на захист та мають істотне значення для розвитку сучасної педагогічної науки. Отримані результати спрямовані на поглиблене наукове осмислення та розв'язання актуальної проблеми підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками, що набуває особливого значення в умовах трансформації освітнього середовища, посилення соціальних викликів і зростання ролі превентивної діяльності правоохоронних органів.

Запропонована авторкою модель і педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців розширюють наукові уявлення про механізми формування їх професійної готовності до ефективної комунікативної та соціально-педагогічної взаємодії з підлітками, поглиблюють теоретико-методологічні засади професійної освіти та забезпечують створення цілісної системи розвитку особистісних, комунікативних і професійно значущих якостей здобувачів освіти.

Не викликає сумніву і практичне значення одержаних результатів, яке полягає в можливості використання його результатів в освітньому процесі закладів вищої освіти системи МВС України; оновленні змісту навчальних нормативних дисциплін: «Основи організації служби у правоохоронних органах» доповнено темою «Професійна етика» та введено в лекційні та семінарські заняття матеріал з девіацій підлітків; «Міжособистісні комунікації в правоохоронній діяльності» оновлено темою «Конфліктний характер правоохоронної діяльності»; упроваджено вибіркові компоненти: «Правові основи виховної роботи правоохоронних органів», «Психолого-педагогічна підготовка»; у підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців підрозділів ювенальної превенції; під час розроблення навчальних програм, спецкурсів,

тренінгів і методичних рекомендацій; у діяльності психологів, соціальних педагогів і кураторів академічних груп.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес бази Львівського державного університету внутрішніх справ (довідка від 07.11.2025 № 67), Міжрегіональної академії управління персоналом (довідка від 05.11.2025 № 4470), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка від 26.11.2025 № 03-24/01/3700).

Таким чином, результати дисертаційного дослідження Кравчук Олени Валентинівни мають істотне значення як для розвитку теорії професійної підготовки фахівців правоохоронної діяльності, так і для вдосконалення практики організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Отримані наукові положення сприяють оновленню змісту професійної освіти, підвищенню ефективності підготовки майбутніх правоохоронців до соціальної взаємодії з підлітками, формуванню їх професійної компетентності, комунікативної культури та готовності до превентивної й соціально орієнтованої діяльності в сучасному соціальному середовищі.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація має завершений характер, структурована відповідно до логіки наукового дослідження, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків. У роботі послідовно розкрито теоретичні засади проблеми, здійснено діагностику стану готовності та експериментально підтверджено ефективність запропонованої моделі. Така структура повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

У вступі авторка обґрунтовує актуальність теми, визначає мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, формулює гіпотезу, окреслює методологічні засади та наукову новизну роботи.

Перший розділ присвячено аналізу теоретичних засад проблеми підготовки майбутніх правоохоронців до соціальної взаємодії з підлітками. Авторка здійснює ґрунтовний аналіз наукових підходів, уточнює понятійно-

категоріальний апарат, розкриває психолого-педагогічні та соціальні передумови формування готовності до соціальної взаємодії.

Другий розділ містить опис організації та методики констатувального експерименту, визначення критеріїв, показників і рівнів готовності бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками. Подано результати діагностики, що засвідчують актуальність і практичну значущість обраної проблеми.

У третьому розділі представлено модель підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками, обґрунтовано педагогічні умови її реалізації та подано результати формуального експерименту з використанням методів математичної статистики.

Дискусійні положення та зауваження

Поряд із позитивною оцінкою дисертаційної роботи вважаємо за доцільне висловити окремі дискусійні положення та зауваження:

1. У вступі дисертації недостатньо чітко окреслено емпіричні передумови дослідження. Зокрема, доцільним було б подати короткий аналіз реальних труднощів соціальної взаємодії між працівниками правоохоронних органів і підлітками, спираючись на дані практики ювенальної превенції або результати попередніх досліджень.

2. У першому розділі дисертації доцільно було б більш системно представити зарубіжний досвід підготовки правоохоронців до роботи з підлітками, зокрема у країнах ЄС, із виокремленням педагогічних підходів, які могли б бути адаптовані до українських реалій.

3. Критерії та показники сформованості готовності бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками потребують більш чіткого розмежування. У деяких випадках показники мотиваційно-ціннісного та діяльнісно-поведінкового компонентів частково перетинаються за змістом.

4. У моделі підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності недостатньо акцентовано міждисциплінарний характер підготовки. Зокрема, не повною

мірою відображено роль психологічної, соціально-педагогічної та правової складових у формуванні готовності до соціальної взаємодії з підлітками.

Повнота викладу результатів у наукових працях

Основні результати дослідження відображені у наукових публікаціях авторки, що забезпечує належну апробацію та підтверджує їх достовірність. Основні результати дослідження викладено в 14 публікаціях автора, із них: 7 статей відображають основні наукові результати (1 – у зарубіжному фаховому виданні), 7 – апробаційного характеру.

Оцінка мови і стилю викладення

Дисертаційна робота Кравчук Олени Валентинівни викладена державною мовою, характеризується логічною побудовою та послідовністю викладу матеріалу, загалом відповідає вимогам наукового стилю. Термінологічний апарат використано коректно, адекватно змісту дослідження та сучасним науковим підходам у галузі педагогіки й професійної підготовки фахівців правоохоронної діяльності. У роботі не виявлено некоректних текстових запозичень без відповідних посилань на джерела, що підтверджується результатами перевірки дисертації спеціалізованим програмним забезпеченням з контролю академічної доброчесності.

Відповідність дисертації спеціальності

Зміст дисертаційного дослідження повністю відповідає предметній області спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та відображає сучасні наукові підходи до проблеми професійної підготовки бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками.

Викладені у роботі наукові положення, висновки та рекомендації узгоджуються з вимогами «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії».

Наукові положення, висновки та рекомендації характеризуються належним рівнем обґрунтованості, достовірності та практичної значущості. Отримані результати мають важливе значення для розвитку теорії професійної підготовки

фахівців правоохоронної діяльності та можуть бути ефективно використані в освітньому процесі закладів вищої освіти, підготовці й підвищенні кваліфікації працівників правоохоронних органів, а також у розробленні навчально-методичного забезпечення професійної освіти.

Аналіз поданої на рецензування дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць дає підстави стверджувати, що дисертація Кравчук Олени Валентинівни «Підготовка бакалаврів правоохоронної діяльності до соціальної взаємодії з підлітками», подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, є завершеною самостійною науковою працею, виконаною у логічній послідовності, такою, що повністю охоплює поставлену наукову проблему та відповідає вимогам чинних нормативних документів: наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, а її авторка Олена Валентинівна Кравчук заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Доктор філософії, доцент

Юлія ТАНАСІЙЧУК